

CIJENA LISTU: U predplati za četvrt godinu K 92.—, za polugodište K 16.—, tromjesečno K 6.—, mjesečno K 3.—, a maloprodaj 10 listera. — OGLASNI primaju se u uravi lista trg. Cuzosa broj 1, te se računaju po 30 listera za prostor visok 4 milimetara i dug 8 cm.

HRVATSKI LIST

izlazi u Puli, svaki dan u 5 sati jutro.

HRVATSKI LIST izlazi u nakladnji listari JOS. KRMPOVIĆ u Puli, trg. Cuzosa broj 1. Uredništvo se nalazi u Sisačkoj ulici broj 24. — Odgovorni redaktor OŠIP HAIN u Puli. Ispisuje se ne trađuju. Ne uzvaja se anonimni dopisi. Nefrankirana pisma se ne primaju.

Četvrti dan talijanske ofenzive.

Austro-ugarski ratni izvještaj.

Beč, 18. (D. u.) Službeno se javlja:

Istočno bojište.

Rumunjska fronta: Jugoistočno od Hatszega (Hötzing) odigravaju se novi uspješni bojevi. Jučer smo zaplijenili sedam rumunjskih topova i više mitraljeza. Sjeveroistočno od Fogarasa unišao je neprijatelj bez borbe u Köhalm (Reps).

Fronta nadvojvode: U Karpatima navalio je neprijatelj između kuta triju zemalja jugozapadno od Dornawate i Hrynaiwa na više mjesta. Sa savjetke su ga čete svuda suzbile. S obje strane Lipnice čete, gotovo do potpunoga ponovnog osvojenja položaja, koje je neprijatelj preključer zauzeo bio. Sjeveroistočno imenovanog nješta suzbile su pobjednički iz lute borbe otomanske pukovnije u zajednici sa svojim saveznicima jake ruske nastupe. Vojska generala grofa Bothmera unijela je 16 časnika i više od 4000 momaka kao što i 16 mitraljeza.

Fronta bavarskog princa: Kod vojske generala-pukovnika Böhm-Ermolija obnovio je jučer popodne neprijatelj između Zborova i Perelnicke svoje navale. Neprijateljske su čete morale svuda uzamknuti ispred lijeve ustrajnosti branice. Vojska generala pukovnika Tertszyanskog imala je da suzbije neprijateljski nastup. Drugi pokušaji navale bili su odmah sprječeni.

Talijansko bojište.

Jučer je obnovila treća talijanska vojska svoje navale protiv čitave naše fronte na kraskom zaravanku. I tog četvrtog dana bitke živjeli su branici održali sve svoje položaje. Gdje god je neprijatelj provalio u prve opkolje, bio je proturanom suzbijen. Na mnogim su se mjestima slomili njegovi nastupi već u koncentričnoj vatri valjanog našeg topništva, br. 87 učestvovala je kod Lovicke u uspješnoj obrani neprijateljskih juriša u vanrednoj mjeri. U sjevernom odsjeku zaravanka krvavo su suzbila odjeljena pješačke pukovnije br. 39 djelomično naše talijanski grenadira. Živahna topnička paljba između Vipave i okolice Plava traja. — Na fronti flemске doline obnavlja se uzaludni nastupi slabijih odjeljena proti našim položajima na Fasanskim planinama.

Jugoistočno bojište.

Položaj je nepromijenjen.

Zamjenik poglavice generalnog stožera pl. Höfer, podmaršal.

Dogodjaji na moru.

U noći od 17. na 18. t. m. skupina je ljetala ponovno nabavila teškim i laganim bombama kolodvorske zgrade Mestrea te pogodila više puta sam kolodvor. Unatoč žestokoj paljbi vratilo se sva ljetala neostćešana.

Vodstvo a. i kr. mornarice.

Njemački ratni izvještaj.

Berlin, 18. (D. u.) Iz velikog se glavnog stana službeno javlja: Bojevi na zapadu i istoku traju dalje.

Zapadno bojište.

Rupperechtova vojna skupina: Silna bitka na Sommi dovela je na 45 km širokog frontu od Thiépvala do južno Vermandoillera do izvanredno ljutih bojeva, koji su se sjeverno Somme odučili u naš prilog i koji su južno Somme imali za posljednju napuštene posve sruvanih dijelova položaja među Barleux-om i Vermandoillera zajedno sa selima Berny i Demiecourt. Naše su hrabre čete dale sjajnih dokaza nepokolebljive ustrajnosti i požrtvornosti. Osobito se je istaknula westfalska pješačkija pukovnija br. 13. južno Bouchavesnesa. Naši su se letioči bacili prama jakim neprijateljskim jatima ljetala te su u pobjedonosnim bojama obranili 10 ljetala. Vojna skupina njem. prijestolonasljednika: Od vremena do vremena živahni vatreni bojevi u području Moze.

Istočno bojište.

Fronta bavarskog princa: Zapadno Lucka zapriječilo smo našom zatvornom vatrom ponovno provalu neprijatelja iz njegovih položaja za juranje protiv čete gn. pl. Marwitz. Samo sjeverno Szelzowa došlo je do slabije navale, koja je lahko bila odbijena. Mnogo tisuća naših Rusa pokrivalo je bojište od 16. t. m. Među Sersthom i Strypom svršili su ponovni ruski napadaji na skupinu generala Ebena sa posvećanim neuspjehom, punim gubitaka kao i napadaji od predidućeg dana.

Fronta nadvojvode Karla: U teškim bojama su se turske čete, podupire od njihovih savezničkih drugova, uspješno oduprale navalama premoćnog neprijatelja zapadno Zote Lipa. Neprijateljske čete, koje su prodirle, bile su opeta bačene. Njemačke čete pod zapovjedništvom generala Geroka prešle pod zapovjedništvom generala protunavale, koje nijesu Rusi mogli izdržati. Veći dio preključer izgubljenog tla se opeta nalazi

u našim rukama. Osim velikih krvavih gubitaka izgubio je neprijatelj preko 3500 momaka i 16 strojnih pušaka. Odbili smo ruske navale u Karpatima. U Sedmogradskoj vrše se južno Hötzinga (Hatszega) voje, za nas povoljni bojevi; među ostalim smo zaplijenili 7 topova.

Balkansko bojište.

Mackensenova vojna skupina: Nakon trodnevnog uzmarka ispred proganjajućih savezničkih četa, bili su poraženi Rusi i Rumuni prinudjeni da novoo došli četa u pripravljenom položaju u općenitoj crti Rasova-Cobadina-Tuzla. Njemački su se bataljuni duž Dunav protukli južno Rasove već do neprijateljskog topništva, zaplijenili su 5 topova i odbili protunavale.

Macedonska fronta: Ostadoše bez uspjeha mnoge pojedinačke navale protivnika na fronti između jezera Prespa i Vardarom.

Prvi majstor glavnog sjela Ludendorff.

Bugarski ratni izvještaj.

Sofija, 18. (D. u.) Služb. izv. od 17. t. m. glavni stan javlja:

Macedonska fronta.

Čete desnoga krila bore se južno Florine. Neprijateljski napadaj zapadno Dolzdelija bijahki suzbit. Neprijatelj, koji je na brjegu Strava pokušao navaliti, bio je proturanom bečen natrag na desni brijeg Strave.

Rumunjska fronta.

Na Dunavu, u smjeru prema Takiji, objestrana stabla topovska vatra. Napredovanje se u Dobruzi nastavlja. Protivnik je zaposjeo utvrdjeni položaj kod Kobadina. Naše su čete u neposrednom dotiru sa neprijateljem. Neprijateljska je brigada kušala jučer napasti našu kolonu na skrajnjem lijevom krilu, bila je odbijena uz teške gubitke iz broja mrtvih i ranjenih te velike množine vojnog materijala, prisutog na bojištu, prozili, da je protivnik imao u bojovima od 12. 13. i 14. t. m. ogromne gubitke.

Turski ratni izvještaj.

Carigrad, 17. (D. u.) Glavni stan javlja:

Kaukaska fronta.

Na desnom krilu bijaše okrunjen uspjehom naš pokušaj da se provede iznenadna navala. Na lijevom krilu smo odbili neprijateljske izvidničke patrolne, zadavši im gubitaka.

Egipatska fronta.

Bijaše bačeno neprijateljsko konjaničko odjeljenje, koje je kušalo, da napreduje istočno od Suez.

Brzjavi.

Navale njemačkih hidroplana.

Berlin, 18. (D. u.) Njemački su hidroplani dne 17. t. m. bacili mnogo bomba na neprijateljske pomorske bojne sile, što su se nalazile pred flandrijskom obalom. Jasno se je opazilo, kako je jedamput bila pogodjena ladja za ljetala. Neprijateljski letioč, potjeran obrambenom vatrom, bijaše prisiljen, da se spusti na nizozemsko područje.

Berlin, 18. (D. u.) Wolffbureau javlja: Njemački su hidroplani 16. t. m. uspješno napali željezničke nasade i neprijateljske kolone u sjevernoj Dobruzi. Neprijateljski jato hidroplana bilo je na moru kraj Tuzle nabaceno bombama. Jedno je ljetalo bilo pogodjeno. Ljetala se povratit će neostćešana.

Talijani zaposjedose Patras.

Milano, 18. (D. u.) „Secolo“ javlja iz Atena: „Estia“ doznaje iz Janine, da su Talijani zaposjeli Patras.

Pesimistično raspoloženje u Nizozemskoj.

Bazel, 17. Bazelskoj „Nationalzeitung“ pišu sa dobro podučene strane iz Haaga: Raspoloženje u Nizozemskoj je izvanredno pesimistično, u prvome redu radi novih oštrih antantnih mjera, ičudnih se blokad. Cijene se hrani trajno diže. Pošteno se nastoj, da se ostane kod neutralnosti, ali uspjeh je svega toga taj, da ušča Scheide je mnogo dopriloške k tome, da antanta nije mogla u širim krugovima postići trajni simpatija. Vlada uvjerena je, da u slučaju pobjede središnjih vlasti bili važni interesi Nizozemske u onom području manje ugroženi, nego kad je Engleska za nedogledno vrijeme zasigurala i povećala svoju moć na moru.

Neprijateljski ratni izvještaji.

Francuska.

„Pariz“, 17. Služb. izv. od 16. t. m. na veće. Na fronti Somme prošao je dan razmjerno mirno. Francuzi su sjeverno Bouchavesnes potjegli nekoje uspjehe te su zauzeli nekoje strijeljačke jarke sjeverno Berny-a. Bila je našom

vatrom iz strojnih pušaka osuječena njemačka protunavala na francuske položaje među Belloy en Santerre i Barleaux-om. Na ostaloj fronti običajna topovska djelatnost.

Istočna vojska. Od Strume do Vardara traje još uvijek žestoka topovska djelatnost. Na području g.ve Beles i na obroncima Mazukora vršilo se je nekoliko okršaja. U okolici Vercru i Kaimakalana su Francuzi nekoliko uznapredovali. Zapadno Ostrovskog jezera su Srbi potjerali neprijatelja, raspršivši ga potpunoma te su nastavili svoje napredovanje najvećom brzinom. 10 km sjeveroistočno Florine su oni prekorakili rijeku Brod. Koliko je do sada poznato zaplijenili su Srbi u tom području 32 topa. Na savezničkim lijevom krilu su francusko-ruske čete osigurale svoju liniju na visinskom grebenu Mala Reka te su nastavile svoje pobjedničko prodiranje u okolici Florine.

Savezničko jato ljetala je bacilo mnogo bomba na Monastir.

Engleska.

London, 16. rujna. „Reuter“ javlja ovaj službeni izvještaj od 14. o. m. poslije podne: Položaj je općenito nepromijenjen. Južno od Somme trajala je međusobna topnička vatra. Na sjevernom dijelu fronte djelatnost lagunima. U ostalom samo znatne zračne borbe. Jutros su oborena dva neprijateljska zrakoplova i jedan treći prisiljen da se spusti na zemlju. Jedan od naših zrakoplova nije se povratio.

London, 16. rujna. „Reuter“ javlja sljedeći službeni izvještaj od 15. o. m. poslije podne: Teški bojevi, što su se bili jučer poslije podne, imali su posljedice da smo zauzeli gotovo cijeli visoravan između Combles-Pozieres i Zelzeznice, koja vodi u Bapaume. Cijela brezova šuma goreška šteta od Flera nadalje sela Martinpusch i Courselette pale su u naše ruke. Zarobljeno je 2300 Nijemaca među kojima 65 časnika, od kojih je bilo 6 bataljunskih zapovjednika. Naši su avijatičari uspješno podupirali bojne podvrate, te su napadali pušanim strojevima na neprijateljsko pješstvo. Pogodjene su bombama neprijateljske ljetalačke i željezničke postaje i odjelji neprijateljskih četa. Nadalje su naši avijatičari navalili pušanim strojevima na željezničke vlakove. Uništeno je 14 neprijateljskih zrakoplova i devet njih prolijevano je sa spuste na zemlju nakon što su bili teško oštećeni. Od naših se zrakoplova četiri nisu vratila.

London, 16. rujna. „Reuter“ javlja ovaj službeni izvještaj generala Haiga od 14. o. m. na veće: Položaj je nepromijenjen. Neprijateljsko topništvo razvilo je osobitu djelatnost u blizini Posinesa i južno Thiépvala. Sjeverno od Ginchyja dalje napredujemo.

Italija.

Rim, 15. Služb. izv. od 14. t. m. Smionim penjanjem uspjelo je našim odjeljenjima, da su osvojila velike položaje u maloj dolini Zara (na lina Posina) te na Lagazuolu (među dolinom Travenango i Boite). Na gornjem tjeku Felizona (Boite) napao je neprijatelj jakim silama našu pomaknutu stražu na vršku Forame, te je prisilio, da se povuče za 100 metara. U noći na 13. t. m. kušao je neprijatelj da navalni nakon žestoke topovske pripreme na naše položaje na Slatenik (na gornjoj Soči) te među Volče i Comptoni (jugozapadno Tolmina). Bio je suzbijen uz gubitke. Neprijateljska su ljetala bacila bombe na Auranzo, a da nijesu niti koga pogodila niti Ravenni. Bili su odbiti vatrom iz naših baterija i potjerani od naših ljetala. Prošle je noći neprijateljsko jato ljetala bombardovalo San Giorgio d. Nagaro, susjedna polja i druge malene krajeve na donjoj Soči. Ubilo je jednu osobu i prozročilo nekoliko požara.

Jučer poslije podne potjelo je jako jato ljetala, koje se je sastojalo iz 22 capronija, zaštićeno jednim Nieuports-lovcem, uz malo povoljno vrijeme, kod žestokog vjetra, nad arzenal Lloyd i nad ljetalačke hangare kod Trsta. Smion i letioči bacili na te ciljeve 172 bombe velikog kalibra, koje su predstavljale 5 tona jake rasprskavajuće tvari. Pogodili su željezničke tračnice u gradnji se nalazećih brodova i brodogradilištu. Bili su opaženi veliki požari i naša su ljetala ispostavljenia vatri neprijateljskih obrambenih topova i navalama neprijateljskih hidroplana, vratila su se ipak sva ljetala čitava u svoje hangare.

11 naših hidroplana, 1 francuski hidroplan i francuska ljetala su 13. t. m. uspješno opstrjeljavala baterije i ljetalačke hangare u Poreču. Sva su se ljetala vratila u dobrom stanju.

Političke vijesti.

Negodovanje radi dogodjaja u mađarskom saboru. Poznati najnoviji dogodjaji u mađarskom saboru našli su na najveće nezadovoljstvo i najostriju kritiku njemačkih novinara. Između ostalih, piše „Leipzigischer Nachrichten“ sljedeće: Ne može se ustvrditi, da bi se sve ono, što se je odigralo u Budimpešti moglo odnašati samo na Ugarsku, jer se nanasa također i nama Šteta, ako se šire u svijetu vijesti o nutarnjim nemi-

rima u krugu naših saveznika. Ono što radi opozicija u Ugarskoj, nije samo na štetu vlastitoj zemlji, već to škodi i nama. Njemački vojnici brane već dugo vremena ujedno sa mađarskim drugovima ugarsku zemlju. I mnogi govore njemačkih junaka u Karpatima potvrđuju našu vjernost do Ugarske. Mislimo, da smijemo zahvaliti vjernosti za vjernost, i to ne samo u zajedničkom složnom radu protiv izvanjskih neprijatelja, već i također i u tomu, da izbjegnemo svemu, što bi moglo škoditi četvornom savezu. Prizore opozicije ugarskom parlamentu smatramo kao nepravdu nanekenu nam. Često nekada nam bude: naprijed protiv neprijatelja, a onda, ako je uistinu potrebno, mašimo se saniranja razmirica u vlastitoj kući. Ako vlada nesloga u unutarnjosti, ne može se oprijeti ni izvanjskoj opasnosti tako, kako bi se uistinu oralo. To bi si morala zapamtiti također i mađarska opozicija; ako pak ne će, onda je najbolje da nastavi na započetoj puti. Grof Tisza prijed, da će zatvoriti ugarski parlament, a on je jedan od onih, koji svoje prijetnje i izvršuje.

Francuski glas o Hindenburgovim nacrtima. U pariškom „Figaru“ piše Polybe: Hindenburga se kao vojskovođuju precejenuje. Imao je na raspolaganje znatna sredstva, a i sreća mu je bila sklona. Na njemu nema niti trunke profesora ili dvornika. — Slijediti će svojoj vlastitoj volji, pa ako pogriješiti, bit će te pogriješke samo njegove. Kako je također i ponoman, da je nadviđao sve svoje takmacne, ne će se upuštati u prituživanja radi počinih pogriješaka; na svom novom mjestu vezan je po svojoj vlastitoj prošlosti. Njegove su vještine zanje bile osvojenje Poljske i izgon Rusa iz Azije. Dvije je godine trazio odluku na istoku te bi bio usprkos Moltkeveju nauke ponajprije žudio za uništenjem Rusije, dok bi se bio ondaj svrnuo na Francusku. Sada se ide za riješenjem Njemačke, a Hindenburg će kušati, da to postigne na istoku. Ta mu je fronta najbolje poznata, pa je uslijed toga poslije ista istočna fronta iz zadnjih događajia osobito bitna. Istočna fronta središnjih vlasti je sada najviše ugrožena, a kad bi odluku sledilo nemaju središnje vlasti tako dovoljno potrebnih rezervi. Nova vojna mora dakle uzeti čete sa zapada, gdje se pak tamošnjih 120 njemačkih divizija jedva obranjuje od neprijateljskih navala. Morao bi dakle tako sužiti frontu. Neko ako i misli triježno, ipak pojmi slab utisak, što bi ga izazvalo ispražnjenje Belgije i sjeverne Francuske u Njemačkoj i ostalom svijetu. Njegova je popularnost uostalom tako velika, da bi mogla prenijeti uzmak čak do Moze. Tako bi imao raspoloživih 30 od 40 divizija, za zastupni program na istoku. Neko gdje? Kad bi lijepo i izvistično pobjedu nad Rusima, nastavio bi Bruzilo svoje prodiranje, a kad bi putokao njega, prodirali bi Rumunji. Uslijed toga morao bi svoje čete pramjestiti po cijeloj fronti i tako ne bi već imao četa za napadaj. Istočna se fronta ugubila, pa kad bi joj se lijepo posrećilo, da se i obrani, ne bi to Talijani, Englezi i Francuzi gledali mirnim okom. Hindenburg ima dvije fronte, antanta samo jednu.

Novac u ratu.

Općenita je tužba većine naših novčanik zavoda, da ne znadu što bi u uložnim kod njih novcem. Gotovo je tako daleko došlo, da dapače mali provincialni zavodi govore već o likvidaciji. Uz visoke cijene agrarnih produkata seljaci se domogli mnogo novca, ali je savskim prirodno i pametno, što su taj novac upotrebili za plaćanje dugova. Na taj način smanjvala se mjernična listina onih zavoda, koji se bavili seljaničkim kreditom, dok se s druge strane nagomilavala gotovina u Ljagaine. A nije se gomilala samo plaćanjem tražbina, već i novim ulozima. Ni umjereni kamatnjak, ni njegovo sniženje nijesu mogli taj proces zapriječiti. Veliki su se zavodi naj prikladnije promijenjenim prilikama i raspoložive novce upotrebili u novoj ratnoj industriji, ali konstrukcije malih zavoda, njihova premlena financiarna sredstva i slab upliv nijesu im dali, da se na jednaki način izvuku iz novih neprilika.

Imamo dakle pred sobom pojavu, koja je u našem novčarstvu malne novce. Imamo prebost novca, dok smo prije gledali njegovu nestašicu. Jedno razlozje, kroz koje je prolazilo naše novčarstvo, počela se odavde, što zavodi nijesu imali dosta raspoloživog novca. Pa kako što je prvi ekstrem — nestašica novca — bio nezdrava pojava, tako i ovaj drugi ekstrem — preobilje novca — znači jednu bolest. No dok se prva bolest odnosila više na samo novčarstvo, dok su se nejmzi uzroci imali trijezno poglavito u poslovanju naših zavoda i samoj konstrukciji temeljen našeg novčarstva, dotle je druga bolest — bolest čitavog našeg narodnog gospodarstva u opće i to ne samo naše, hrvatskog, već čitavog gospodarstva. I naše i ono boluje — boluje od rata. On nas je odsjekao gotovo sasvim od inozemstva i sae novca, koji je odlučeno prije tako, zadržan je u zemlji. Mnogo decen-tralizacije novca došlo je do njegove koncentracije, i to koncentracije ne obzirom na zemlju, na državu, već s obzirom na osobe, jer se novac

koncentrirano u glavnome u rukama majnine. Sa druge strane rat je mnoge i mnoge otkradio od njihova zvanica rada, on je uklonio veći dio produktivne djelatnosti i svu produkciju, bar onu pravu, plodnu produkciju sveo iz njezinih širokih granica mira, koje traži svijet, da se premetnu putem rada u produkte, da je velik dio tog novca ostao neupotrebljen, uslijed česa osjećao se to kao njegovo preobilje. Tako je rat bacio svjetlo na jednu prije ne još potpuno priznatu istinu, da name bogatstvo jedne zemlje i pučanstva ne leži u novcu, već u radu, u produkciji. Što više se daje prilike pučanstvu da produktivno djeluje, što više se plodovi produkcije srede među pučanstvom, to više je njegovo bogatstvo. Nije dobro, da se produkcija prenapinje, da je progulata sav novac i trčavi za novim novcem ne natlaži ga, ali isto tako nije dobro, ako novac uzalud traži produkciju, u koju bi se prometnulo. Najbolje je ako novac drži korak s produktivnom djelatnošću, ako su u međusobnom ravnotežju. I u ravnotežju jest cilj svakog narodnog gospodarstva, težnja za njim jest u njemu imanentna, tako imanentna, te možemo reći, da napredno gospodarstvo mora nužno iz takvih neravnotežja i nezdravih položaja doći u ravnotežje. Rat je uklinuo tu ravnotežju, koje jedino mir može da uspostavi. Zato kod nas nije želja za mirom tek želja idealna želja, želja ljudi kulturne države, već je to također želja, koja nužno izvire iz našeg narodnog gospodarstva koje će svoje ozdravljenje naći jedino u njezino otvorenju. A ta je želja kod nas izrazitija, to jača, što naša država vodi defenzivni rat, a ništa ne osvajaćalac. (Karakteristično je za našu državu, što je kod nas protivno nego li u Njemačkoj i nijedan državnik nije izjavio kao izraziti aneksionisti.) Išlo se zatim, da se uništi samu državu i njezino čitavo narodno gospodarstvo. Nužna obrana, težnja za samoodržanjem oboga, prisilila nas je na rat — težnja za samoodržanjem vodi nas opet k miru. H. L.

Domaće Vilesti.
Junaštvo hrvatske pukovnije br. 96.

U jučeršnjem ratnom izvještaju spomenuta je opet jedna hrvatska pukovnija, pukovnija br. 96, koja je u mirno doba nosila ime s. da vjerovalnog rumunjskog kralja Ferdinanda. Ta je pukovnija preuzela tradicije bivše slunjske 3. granicarske regimente. Slonjani su uklesali ime svoje za sva vremena zlatnim slovima u ratnu povijest naše carevine. Kao Granicari borili se kroz stotljeća na ratnim ratištima, gdjež se je carsko oružje bistalo: u Italiji na padu, na Visi i na Moravi. Nevaugli ubili su čak junacički sinovi stare naše krajinje godine 1809.

Bilo je to, kad je kraj Franjo digao iz hrvatske krajinje sav narod, što je za oružje sposoban bio i opravio ga na ugrožene granice carstva. Stotinu hiljada vojnika poslala je sama Granica na obranu carevine; ni četvrti dio njih nevidje svoje svog domaćeg praga; izgiznuše slavno za car i domovinu. Divno njih opjevava pisac vojnog arhiva u zvanimim memoarima 1809. godine: "Namenlose Heiden von denen kein Barden sang!" U lovnjensku, što ga saviše dični naši Granicari, svjetlucaše se one godine ponajviše listak javova austrijarskih Tempolira". U Rajni na padu, na Malborghettu zakriče naši Slunjanji put francuskoj vojsci prema sjeveru. U tim dvim malešnim trtjicama obavustavo je — po sto Slunjana u svakoj — kroz iri dana čitavu jednu francusku armiju i omogućilo tim junacima, da su se iz njihovih ledja mogle sabrati razne raštrkane austrijske čete i tako osporiti napredovanje neprijateljske armije.

"Lavovi austrijarskih Tempolira" nazvala je ratna povijest 1809. naše Slunjanje. Unuci njihovi izkazuje se eto opet u svjetskom ratu i obasnuje svježim lovorom ispomenu njihovih djedova.

AUGUST SENOVA.

Vladimir.
(Nastavak.)

Grad Zagreb živjase u to doba u vrućici, u nadi, u strahu. Svatko je nekoga miloga i dragoga imao u vojsci. Sve novi i novi bataljoni narodne vojske s'prijah se po županijama, sve je hirilo među njima. U Zagrebu gotovo nije bilo vojske, već je službu obavljala narodna straža. Samo katkad prolazile bi krajičke čete u Italiju i Ugarsku. S Jelačićevom vojskom gotovo nije saveza bilo, van što su dolazile službene depeshe i kraški bulletini. Još ne bjеше dovedena munjevna žica do Zagreba, još ne bjеше ni parovoza. Putem terne pošte dolazile su vijesti iz glavnog grada, katkad samo dva tri tiskana zagonetna reka, pomno sastavljena, dvojbena, nerazumljiva. Možda se je kod glavnog zapovjedništva više znao, ali nije se javiti htjelo. A to se subopariri neki tiskali, lijepti po ulgovima, dijeliti među narod. Pa ako je katkad i koja pobjeda dojavljena bila, ali to bijaše samo bura, koja se ranjenih naznačena. Ali tko je ranjen, tko li poginuo, toga nije spomenuto ni kratki, nemilostivi broj. Evgen je služio tada kod županije, radio je od jutra do mraka, ali u ono malo vremena, što mu je preostajalo bilo od posla, učio je i ucio sve novine, vijesti, bulletine, kao da ih na pamet kani naučiti. Pomno je slijedio svaki pokret Jelačićeve vojske na zemljovidu, raspitivao se kod časnika, u bojnoin odsjeku bankova vijeca. Badava. Dobio je vijesti upće; o Vladimiru, o njegovoj četi nije ništa mogao saznati. Kako li mu bijaše pri duši, kad bi svaki večer stupio u stan Dobrančićev, kad bi mu bijaše, zapamćen očaj na susret izletjela Lucija, kad bi drhćući uzjela:

Hrvati se mogu zaista ponositi takovim junacima. Živili! Javovi austrijarskog Krasa!"

Vojničke vijesti.
Dnevna zapovjed lukkog admirala broj 262
od 18. rujna 1916.

Posadno nadzorstvo: Nadporučnik Christel. Lječničko nadzorstvo na N. V. b. "Bellona": Linijski lječnik I. st. Dr. Godmann. Lječničko nadzorstvo u mornaričkoj bolnici: pučko-ustaski lječnik Dr. Tomičić.

Pretpatnicima do znanja!
**Današnjem listu priložimo ne-
kolim od gg. pretpatnika položnicu,
što znači, da su izostali sa pretpatnom,
pa ih umoljavamo, da se svojoj duž-
nosti odazovu i time zaprijetu ob-
stavljenja lista.**

UPRAVA.

Gospodarstvo.

Unovčenje šljivu u Srbiji. Promet sa šljivama uređen je u zaposjednutim krajevima Srbije na taj način, da je trgovina svježih šljivu slobodna, dok su naprotiv sušene šljive stavljene pod zabranu. Iste će se kod dobre kvalitete otkupljivati uz cijenu od 60 kruna po metru, centi. Lekarv proizvođači će vojna uprava, te će svježe šljive u tu svrhu otkupljivati sa 10 kruna po metru, centi. Šljivovica stavljena je pod zabranu, te će se naplaćivati sa K 5/50 po hektaru-stupnju. Premda tome će biti cijena za najbolje jednodru pečenu šljivovicu od 10 stupnjeva K 5/5 po hektolitr.

Karte za cigare i cigarete. Prema vijestima iz Budimpešte izdane je doskora naredba, kojom se uređuje potrošnja duhana. Prema tome biti će uvedene karte za cigare i cigarete na temelju kojih će se moći dnevno dobiti dvije cigare ili četiri cigarete po osobi. Ta je mjera potrebna navodno s tog razloga, da se četama na bojnoin polju osigura njihova potreba duhana, a ostatak da se ostalom pučanstvu pravedno razdijeli. Poštanske se novine žestoko obaraju proti uvedenju takovih karata, jer po njihovim izvodima neće nikako biti moguće kontrolirati tko je pušač, a tko nije, pak će si pušači na temelju karata od svojih prijatelja koji se ne pušaju, lako moći nabaviti dovoljne količine cigara i cigareta. A što razlogom hasne i karte, kad se već i sada često događja, da ih se u trafikama u opće ne može dobiti, jer ih nema. Trebat' bi napokon iskorišteno rano običaj pušenja kod ženskih, te bi i time preostale znatne količine duhana, koje bi se mogle bolje upotrebiti.

Razne Vilesti.

Dobruđa. Taj komad zemlje bio je u srednjem vijeku sada pod bizantinskim, sad opta pod bugarskim gospodstvom. Od god. 1396. pripadao je Turskoj, a god. 1878. Rumunjskoj. Za vrijeme rata među Rusijom i Turskom bilo je u Dobruđi mnogo bojeva. Kako je također Rusija neposredno medjašila sa Turskom, bilo je lako prekoračiti pogranicu rijeku. Iz Dobruđe vijesti najkraći put u Carigrad. Već god. 1828. Ili su Rusi po tom putu i došli do Varne. Godine 1854. vodio je Gorčakov tada armadu, ali se je morao povući uslijed nastupa Austrije. Godine 1877. prešla je ruska vojska kod Galca Dunav, krenula preko Dobruđe te se zaustavila pred Carigradom. Sada se — kako vidimo — opet pojavlja ruska vojska, da predje kroz Dobruđu i navalj na Bugarsku.

Postanski saobraćaj sa našim zarobljenicima u Rusiji. Prema izviji uprave bečkog Crvenog

Križa nastao je uslijed zapletaja sa Rumunjskom preokret u postanskom saobraćaju sa Rusijom, pa će uslijed toga jedan dio pošte za naše ratne zarobljenike Rusiji biti stalno zadržan ili u rumunjskoj ili u ruskoj etapnoj službi. Može se dakle desiti, da će svojta naših zarobljenika ostati nekoliko dana bez pošte. Nema međutim razloga, da se ljudi uslijed toga uznemiruju i zabrinjuju.

Izostatak rumunjske anuliete željezničoj Lavov-Čarnovice. Uprava ove željeznice primala je godišnje za svojedobno prodaju pruge prema Jassy-u anulietni obrok od 3,865.000 franka u zlatu. Rumunjska je taj obrok do sada redovito isplaćivala, te je željeznica iz toga imala dobitak na aziju, koji je posljednje godine iznašao K 746.000, te je time bilo omogućeno, da se dividenda poviši od K 27.50 na K 30. Obrok koji je 1. listopada plaćen, naravno da uslijed ratnog stanja neće biti isplaćen, što će imati za posljedicu, da društvo neće na dionice plaćati nikakovu dividendu, dok će se kamati za prioritete namiriti eventualno predujmovima.

Množina morske vode. Računa se, da u svim morima ima 1300 miliona kubičnih kilometara vode, a u toj je vodi otopljeno oko 20 miliona kubičnih kilometara raznih soli, kojih težina iznosi jedno 45 biliona tona. Kad biismo mogli ispariti svu tu morsku vodu, dobili bismo 34 do 35 biliona tona kuhinjske soli. 3 biliona tona magnezijeva klorida, 2 biliona tona kalcijeva sulfata, 1 bilion tona kalijeva klorida i još čitav niz drugih soli. koje se nalaze u moru u malim količinama. Osim soli iz mora u morskoj vodi i raznih plinova, koji su od osobite važnosti po život u moru. Tako ima u litri morske vode 45 miligrama ugljične kiseline, a to znači, da u svojoj morskoj vodi ima 60 biliona tona ugljične kiseline, dakle 27 puta više nego što je ima u zraku. Kisika ima nešto manje t. j. 12 biliona tona, a dušika 10 biliona tona.

Prekocenaški zrakoplovi. Engleske novine primaju iz Chicaga, da je neki Moris Epstein, član velike mesarske tvrdke u Chicagu, koji se je pred nedavno vratio iz Berlina, izjavio, da je video u Njemačkoj dva ogromna Zeppelina: „Deutschland“ i „Amerika“, koji da su određeni za podržavanje poštanske veze izmedju Njemačke i Newyorka, a mogu ponijeti do 600 tona svaki.

Francusko zlato za Englesku. Ministar je financija Ritob potvrdio indirektno potpuno ovisnost Francuske, Rusije i Italije od Engleske. U razgovoru sa dopisnikom „Timesa“ izjavio, da francuska banka posjeduje zlatnu zalihu od 160 milijuna šterlina, te da je u stanju izraziti tu silnu svotu Engleskoj. To će učiniti, koliko im bude moguće, također Rusija i Italija. Francuska stavlja Engleskoj na raspolaganje svoje zlato, a Engleska će joj otvoriti kredit u Londonu. Tako žrtvuje Francuska za rat i svoje posljednje pričuve. Zlato se u francuskoj banci smatralo uvijek, kao nešto u što se nije smjelo dirati ni u povoljnim, a ni u nepovoljnim prilikama. Sada pak šalje se u Englesku. Već se je u posljednjih mjeseca smanjila francuska zlatna zalaha za 160 milijuna, je po prilici 3 puta bogatija, nego li zalaha zlatna engleske banke.

Japansko zlato za Englesku. 1. rujna predao je Japan Engleskoj 100 milijuna jena u zlatu, te je ih deponirao u Sjedinjenim državama. Prmio je za rje četiripostotne engleske obligacije.

Istraživanja morskih struja pomoću mina. Strahotni rat, što se raspaljuje među najkulturnijim narodima Evrope, doposol uz svoje grobe u poju zanimljivij pojave, koja može da bude od općeg interesa i po nauku. Eto slučaj sa minama, koje vrlo lijepo pokazuju, kako se morske struje mijenjaju. U svojim podmorskih

mina, koje su postavljene duž njemačke i engleske obale Sjevernog mora, otkinulo se od svojih spona, a morska struja odneso ih, na norvešku obalu preko 450 mila. U mjesecu vrelja nakupilo se najviše mina na jugoistočnoj obali Skandinavskoga poluotoka kod Kristiansanda (Jugozapadno od Kristianje), što se dovođa u savez s morskim strujama, koje u to doba teku prema južnoj strani poluotoka. U mjesecu ožujku nije u tom kraju nadjena gotovo ni jedna mina, ali je za to otkriveno na zapadnoj obali poluotoka mnoštvo mina — znak, da je morska voda u to vrijeme onamo strujila. U travnju i svibnju nadjeno je manje mina, a njihova se nalazišta pomakla više prema sjeveru. Od ne mala je interesa, da ista sila, koja donosi u one krajeve mine, dovodi sa sobom i obilje haringa, pa su najobiljnija lovišta tih ribaš od onde, gdje se istodobno nadje najviše mina.

Zrakoplovna veza Milan-Pariz? Prema vijestima talijanskih listova imalo bi se ovih dana ustrojiti novo talijansko zrakoplovno društvo, kojemu bi bila svrha, da drži zrakoplovnu vezu izmedju država antante. Kao prva zračna veza navadja se Milan-Pariz.

Povratk izseljenika u Europu. Američka se parobrodarska društva već spremaju za otpremu putnika u Evropu. Obćenito se drži, da će odmah poslje sklopljenog mira veći dio izseljenika irenuti u Evropu, gdje će trebati radnih sila i u industriji i u poljodjelstvu. Parobrodarska društva računaju, da će odmah poslje uzpostave mira iz same sjeverne Amerike krenuti u Evropu najmanje milijun ljudi.

Raspis dražbe.

U stečaju nad inetkom Lidje Rossi stavljaju se na prodaju robe i namještaj nalazeći se: 1. u dućanu Via Sergia 81 (kuhinjske sprave i slično) u vrijednosti polje procjene od K 9466/61; 2. u dućanu na trgu Foru (papirica ex Bonetti) procijenjeno na K 10407/52.

Tko kani kupiti jedan ili drugi dućan liiti oba, pozvan je, da učini ponudu, za svaki dućan posebice, u zatvorenom pismu, te se ima predati potpisnomu do 3 dana 22. t. m. j. 12 sati o podne.

Popis robe se može pregledati na sudu; za pregled dućana treba obratiti na potpisnoga. Dne 23. t. m. j. u 11 sati prije podne otvori će se ponude u uredu stečajnog povjerenika. Onaj ili oni, koji će učiniti najbolju ponudu, te će biti primljena, morati će namah položiti dotični iznos i preuzeti prodane stvari.

Pula, 16. rujna 1916.

Upravitelj stečajne gomade: odvjetnik J. I. Zuccon.

KINO
Crvenog križa.

ULICA SERGIA BROJ 34.

Danas novi raspored.

Zli dječaci vesela igra u 3 čina.

Saša-Mester tjeđan br. 84 b

Neprekidne predstave.

Ravnateljstvo si pridržaje pravo promijeniti raspored.

ULAŽNINA: I. prostor K 1/—; II. prostor 40 fil.

Ući se može kod svake slike.

„Sta je? jeste li čuli za Vladimira?“ a on joj morade odvratiti:

„Ništa.“
Nekog dana stupi Klara iznenada u Dobrančićevu sobu i stavi, nerekaći ništa, list novina na njegov stol.

„Sta je?“ zapita je muž u čudu.

„Čitaj.“ odvrati žena mirno.

Dobrančić pogleda pobliže i spazi mjesto crvenkom obilježeno. „Bitka — juriš na bajonete. — Naši tri puta suzbiti, ponovise žrtve. Nadvaljase uz velike žrtve. Pao je zalibože dosta časnika, medju njima jedinac poručnik Vladimir Milkičević.“

Dobrančić potru. Novine mu padoše iz ruke. To bijaše strašan, nenadan udarac. Ali ne reče ništa.

„Eh! Pa šta veliš?“ zapita žena hladno

„Znaš ja?“ pentase suprug prošav rukom preko znojnog čela i zašut.

„To je komac tvoza romana. Slutila sam, da će tako biti. Vladimir bijaše žestoke krvi, nije se štedio, našao je smrt. Zalim ga. Toli mlad, pa mrtav!“

„Ali Bog zna, je li u istina. Novine lažu.“

„No hvala Bogu, valjda ta debela pisma ne će lagati.“

„Da, dati. Pravo veliš. Ta debela pisma ne lažu. To je prava pravcata smrt! Jadni mladići! To je strašno, užasno.“

„Ali naša kći! Naša kći.“

„Valjda joj nijesi rekla?“

„Nijesam luda.“

„Ali napokon joj moramo otkriti našu zgodu.“

„Dakako, ali pametno.“

„Klaro!“ kriknu Dobrančić bijesan.

„Smiri se! Ne viči! Ne ču vi se tom govoriti. Bilo je tako sudjeno.“

„Sudjeno, zar zbilja sudjeno?“

„Dašto?“

„Oh! Oh! Da sam to slutio! Moje nade!“

— Moja Lucijco. — Prokleta bila bjescnoca naroda, koja za žrtve isite nevinu krv! Toli mlad, toli mlad! Pa mrtav! Pa ništa! Lucijco! Moja Lucijco!“

Dobrančić klom u se, kanda ga je dirnuo grob, Bilo je, kao da ga je spopala tiha nesvjestica, grozna čama. Sjedio je poniknute glave kao kamen, samo katkad bi se trznuo, samo katkad uzdahnuo. Klara stajaše pred tim čovjekom nijema. Klara gledaše se podtime žumakog, nekak čovjeka hladnoin oklopa bez samilosti. Goto bi čovjek pomislio, da joj njegovo očajanje godi, da mu se veseli. U zakutku usnica te ocvale nalizene dame, kanda je tajna ruka upisala zlopak ispojedice: Drago mi je, da je na moje izišlo, da će biti po mojoj volji.

Dok se to zbivalo u Dobrančićevu sobi, unidje Evgen u stan gospođe Klare kao svaki dan. U prvoin sobi ne nadje nikoga. Podje u drugu. Tu sjedjase Lucijca vezuci sa gjergefom. Evgen se pokloni smjerno.

„Dobar dan, gospodjice! Marljivo i uvijek marljivo.“

„Ah vi, gospodine Evgene,“ reče djevojka dignuvši glavu. „Dobar dan! Da sam marljivo? Šta da radim? Vrijeme teče lagano. Kažite mi za Boga, hoće li jednom kraj biti tomu stranoštrou ratu? Zašto je ljudi lotko trzaju i tuku?“

„Hoće, hoće, ako Bog da!“ utješje je Evgen.

„Ako Bog da! hvala na takvoj utješji! Ali ako Bog ne da? Ali Molim vas, što pišu novine?“

„Oprostite mi, gospodjice! Danas nijesam još ništa čitao. Uh, glava mi još i sad šumi. Od rana jutra do mraka bio sam u uredu, nijesam ništa ni jeo, za nekoliko zalogaia u kancelariji. Trebalo je jedan bataljun otpremiti na Dravu. Sluga mi donese novine. Evo ih! Još su smotane. Vidite, da pravo govorim. Ali rekoš bi, da ne će ništa važna biti.“

„Dajte, da vidim!“ Lucijca uze novine, otvori list i uze čitajući. „Kako da nije ništa važna? Ne vidite li na čelu lista, ta debela pisma s ratišta! Vi ste slijeh čovjek.“

„Eh, vam knca srce pojače! Da vidimo! Čitaj ču.“

„Hvala lijepa! Moga i sama. Bitka! — vidite li? Žestok juriš na bajonete! Naši tri puta suzbiti, njihovi, nadvaljase uz velike žrtve. Pao je zalibože dosta časnika, medju njima jedinac poručnik Vladimir Milkičević.“

„Sta je za Boga!“ priskoči Evgen prestravljen, zgrabii list, zavri u nj, zgnejčiv ga lupi se sakom u čelo i kao da mu trista otrovnih strijela sprole kroz čelo se zjauknu:

„Vladimire! Mo Vladimire!“

U taj par doletji gospođica Klara. U jedan tren pregleda cijeli broj.

„Sta je, gospodine Petrovičicu?“

„Sta je?, na čitaj! Vladimir, moj Vladimir, Lucijcin Vladimire mrtav, oh Bože, mrtav.“

„Znam! Ali za Boga, kako ste to smjeli Luciji reći? Lucijco! Moja Lucijco! Osvijesti se! Čitaj! Majka ti je tu! Ne ču ništa. To je nepretno bilo, gospodine Petrovičicu. Kako ste mogli — ta vi znate, da još na njega misli. Uh! Kako ste mogli!“

„Nijesam ja! Nijesam, milostiva gospodjo! Dadoh joj novine! Nijesam ni sam znao. Kako i bih, da sam samo slutio. Bože, Bože! Ne, ne, nije moguće! Mo Vladimire mrtav!“

(Nastavje će se.)